

Pysyvät ratkaisut sijaishuollossa – Katsaus Pohjoismaisiin käytäntöihin

Julia Kuokkanen

25.9.2018

Lastensuojelun Keskusliitto
Armfeltintie 1, 00150 Helsinki
Puh. (09) 329 6011
toimisto@lskl.fi | www.lskl.fi

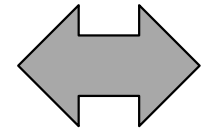
Taustaa

- Perheiden jälleenyhdistämisen ja toisaalta pysyvyyden turvaavien ratkaisujen pohtiminen eivät ole aivan uusia asioita
- Tiedetään, että
 - Lainsäädännössä on vahva velvoite perheiden jälleenyhdistämiseen – työskentelyssä on kuitenkin ongelmia (esim. Hoikkala & Heinonen 2013)
 - Huostaanotto on aina toistaiseksi voimassa oleva: vahva usko olosuhteiden muuttumiseen
 - Kysymys kietoutuu lapsen edun arviointiin ja ratkaisujen punnintaan lapsen edun ensisijaisuutta vasten
 - Lapsen oikeuksien komitea (2011) Suomelle: toistuvien huostaanottojen välttäminen ja biologisten perheiden jälleenyhdistämisen tukeminen
 - Kysymys pysyvyydestä on myös esillä YK:n sijaishuollon ohjeissa
 - Ilmiötä koskeva tietopohja on ohut

Taustaa

- Eri maissa erilaisia ratkaisuja ja toimintatapoja
 - Pysyvyyttä suunnitellaan ja sitä tavoitellaan osana lastensuojeluprosesseja eri keinoin
 - Esim. Anglo-amerikkalaisissa maissa adoptiota käytetään eri tavoin kuin Pohjoismaissa
- Miksi katsaus Pohjoismaisiin käytäntöihin?
 - Maat näyttävät laajemmissa vertailuissa samankaltaisilta ja maissa on samantyyppisiä tapoja ratkoa lasten ja perheiden hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä
 - Toisaalta maiden keskinäiset vertailut osoittavat myös erilaisuuksia

Kodin ulkopuolelle sijoitetut (vuoden aikana)

Kodin ulkopuolelle sijoitetut vuonna 2016

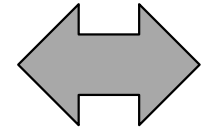
Ruotsi	Norja	Suomi	Islanti	Tanska
0-20 v.	0-22 v.	0-20 v.	0-18 v.	0-20 v.
32503	15 865	17 956	401	14 097

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat 1 000 lasta kohden vuonna 2015 (Nordic Social Statistical Committee 2017)

Ruotsi	Norja	Suomi	Islanti	Tanska*
10,0	13,2	13,8	3,6	9,5

* mukaan lukien vammaiset lapset

Sijoitusmuodot ja aika

Perhehoidon osuus 2017

Ruotsi

61%

Norja

69%

Suomi

59%

Islanti

54%

Tanska

58%

Aika, jonka jälkeen pysyvää ratkaisua aletaan suunnitella

Ruotsi

3 vuotta

Norja

2 vuotta

Suomi

-

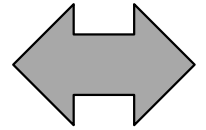
Islanti

1-2 vuotta

Tanska

3 vuotta

Toimenpiteet sijoitusten jatkuvuudesta tai perheen jälleenyhdistämisestä (perhehoito)

Ruotsi

- Sosiaaliviranomainen arvioi, onko syytä vaatia käräjäoikeudelta huoltajuuden siirtoa
- Vanhempien oikeudellinen huoltajuus siirretään sijaisperheen vanhemmille

Norja

- Huolto ja aikataulu lapsen tarpeista käsin
- Pysyvyyden suunnittelu kirjoitettu lakiin (Barnevernloven § 4-20)
- Tahdonvastainen adoptio on mahdollista tietyissä tilanteissa
- Hyväksyttävä tuomioistuimissa

Suomi

Arviointi ja selvitys jälleenyhdistämisestä (vuosittainen)

Islanti

Selvitys jälleenyhdistämisestä tai pysyvästä perhehoidosta

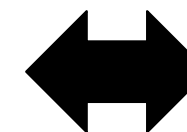
Tanska

Selvitys jälleenyhdistämisestä tai pysyvästä perhehoidosta (vuosittainen)

*Alle 1 vuotiaana sijoitettu lapsi voi olla huostassa kolmen vuoden ajan ilman selvityksiä jälleenyhdistämisestä.

Vaihtoehdot lapsen sijoittamisessa ja pysyvyyden turvaamisessa

	Sijoituksen jatkaminen	Pysyvä sijoitus	Adoptio	Jälleenyhdistäminen
Ruotsi	X*	X	1,2	X
Norja	X	X	1,2,3	X
Suomi	X		1,3	X
Islanti	X*	X	1	X
Tanska	X	X	1,2,3	X

1 = Adoptio 2 = Pakkoadoptio 3 = Avoin adoptio

* = Ruotsissa käytössä myös huoltajuuden siirto

* = Islannissa käytössä väliaikainen ja pysyvä sijaisperhesijoitus

Case Ruotsi

11 255
Huostassa

Huoltajuuden siirto

256 (SOL)

100 (LVU)

Adoptio

13 (SOL)

1 (LVU)

Jälleenyhdistäminen

3930 (SOL)

370 (LVU)

Lopuksi

- Tarvitaan paljon enemmän, hienosyisempää ja erittelevää tietoa nykyisestä tilanteesta ja toimintatavoista
- Esimerkiksi Suomessa kodin ulkopuolelle sijoittavien lasten osuus kasvaa nimenomaan nuorisoikäisten osalta
 - Norjassa 0-3 vuotiaiden sijoitukset ovat kasvussa
- Kiireelliset sijoitukset kasvaa
- Vanhempien asiakassuunnitelmat ja niiden toteutumisen tukeminen?
 - Palvelujärjestelmässä ja ammatillisissa käytännöissä toimimattomuutta

Lähteet

- Hoikkala, S. & Heinonen, H. (2013) Samalla puolella? Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Lastensuojelun Keskusliitto.
- Barnaverndarstofa, <http://www.bvs.is/english>
- Nordic Social Statistical Committee (2017) Published by the Nordic Social Statistical Committee, Social Protection in the Nordic Countries Scope, Expenditure and Financing <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1148493/FULLTEXT02.pdf>
- Socialstyrelsen (2017), Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2015 och 2016 <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2017/2017-9-2>
- Socialstyrelsen SOU 2015:71 http://www.regeringen.se/49e7fe/contentassets/e77c4c5bd7624980aebe10b0bfe1c23f/barns-och-ungas-ratt-vid-tvangsvard-forslag-till-ny-lvu-sou-2015_71_dela_webb.p
- THL, Lastensuojelu 2016, <http://www.julkari.fi/handle/10024/136409>
- Statistisk sentralbyrå, <https://www.ssb.no/en/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barneverng/aar>